

ISBN: 978-625-7854-58-0

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 349

Şiir

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Editör

Elyesa Koytak

Düzeltili

Kadir Daniş

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Kasım 2020
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

BPC Matbaacılık San. Tic. A.Ş.

Osmangazi Mah. Mehmet Kopuz

Cad. No:17/1 PK 34522

Esenyurt / İSTANBUL

Sertifika No: 48745

Telefon: 212 886 83 30

© Özgün adı *Cathay 1915* olan bu kitabın Türkiye'de tüm yayın hakları AnatoliaLit Ajansı ile yapılan telif sözleşmesi gereği Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir. Kitabın özgün yayıncısı New Directions Publishing Corp. şirkettir.

CATHAY

Ezra Pound

Türkçesi
Ülkü Tamer

Ezra Pound

Ezra Loomis Pound. Amerika'nın kuzeybatısındaki Idaho eyaletinin Hailey kasabasında, Homer ve Isabel Pound'un tek oğlu olarak 30 Ekim 1885'te doğdu. Pennsylvania Üniversitesi'nde okudu, Grekçe ve Latince eğitimi aldı, Provençal şiirleri üzerine çalışmak için Avrupa'ya gitti. İlk şiir kitabı *A Lume Spento*'yu kendi imkanlarıyla Venedik'te 150 adet bastı. 1909'da Londra'ya yerleşti, rüştünü ispat eden kitapları *Exultations, Personae, Canzoni, Ripostes* ve ilk eleştiri kitabı *The Spirit of Romance* yayımlandı. 1914'te Dorothy Shakespear ile evlendi, T. S. Eliot'la tanışıp şiirlerinin edisyonunu yaptı, yazılarıyla imajizm ve vortisizm tartışmalarını başlattı. 1915'ten 1920'ye *Cathay, Lustra, Homage to Sextus Propertius* ve *Hugh Selwyn Mauberley* gibi etkili kitaplarını yayınladı. Bu yıllarda Londra ve Paris'te edebiyatın yanı sıra resim ve müzik çevrelerinde birçok sanatçıyla tanıştı. 1917'de ilk üç parçasını yayımladığı *Kantoları* yazmaya başladı; 1968'e dek yazmaya devam ettiği bu epik şiir, 116 parça, 800 sayfa ve 23 bin mısraı bulacaktı. 1924'te İtalya'nın Rapallo şehrine taşındı. 1925'te Olga Rudge'dan Maria adında bir kızı, bir yıl sonra eşi Dorothy'den Omar adında bir oğlu oldu. Opera ve tiyatro çalışmaları sahnelendi, radyolarda yayınlandı. 1930'larda siyasi ve edebi görüşlerini içeren *Make it New, Guide to Kulchur, ABC of Reading, ABC of Economics, Social Credit: an Impact* gibi kitaplarını yayımladı. Gazete yazıları ve radyo konuşmalarıyla savaşta Amerika'ya karşı Mussolini'nin İtalya'sını destekledi. Savaş bitince Amerikan ordusu tarafından önce Piza'daki Amerikan Askeri Disiplin Merkezi'ne, akabinde St. Elizabeth Akıl Hastanesi'ne kapatıldı. Bu süreçte *Kantoları* yazmaya devam etti. 1950'li yıllarda Amerikan edebiyat çevrelerinde kendisine yönelik ilgi canlandı, birçok yazarla mektuplaştı ve çalışmaları tekrar yayımlandı. 1958'de, kendisini seven şair ve yazarların yürüttüğü kampanyanın da etkisiyle vatana ihanet suçlaması düştü ve hastaneden çıktı. Eşiyle birlikte İtalya'ya döndü. 1 Kasım 1972'de Venedik'te öldü.

Ülkü Tamer

1937 yılında Gaziantep'te dünyaya geldi. Robert Kolej'den mezun olduktan sonra süre Gazetecilik Enstitüsü'nde okudu. Oyunculuk, editörlük, yayıncılık, çevirmenlik yaptı. Dergiler çıkardı. Şiiriyle İkinci Yeni akımının önde gelen şairlerinden oldu. 2018'de Muğla, Bodrum'da vefat etti.

Eserleri - Şiir: *Soğuk Otların Altında, Gök Onları Yanılmaz, Ezra ile Gary, Virgülün Başından Geçenler, İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür, Sıragöller, Antep Neresi, Yanardağın Üstündeki Kuş* (toplu şiirleri), *Bir Adın Yolculuktu, Lucia* (kitaplarına girmemiş şiirleri). Öykü: *Alleben Öyküleri, Tarihte Yaşanmamış Olaylar*. Anı: *Alleben Anıları, Yaşamak Hatırlamaktır, Bir Gün Ben Tiyatrodarken*. Antoloji: *Çağdaş Latin Amerika Şiiri Antolojisi*.

İçindekiler

Editörün Takdimi	11
Shu Okçularının Türküsü	19
Güzel Süs	21
Irmak Türküsü	22
Irmak Boyu Tüccarının Karısı: Bir Mektup	26
Ten-Shin Köprüsü Yanında Şiir	30
Mücevher Merdivenin Yası	33
Sınır Bekçisinin Ağıdı	34
Sürgünün Mektubu	36
Dört Ayrılış Şiiri	42

<i>Kiang Irmağı'nda Ayrılış</i>	43
<i>Bir Arkadařtan Ayrılmak</i>	44
<i>Shoku Yakınında Ayrılış</i>	45
<i>Choan Kenti</i>	46
Soğuk Ülkede Güneyliler	47
Kakuhaku'nun Sennin şiiri	48
Dut Yolu Baladı	49
Rosoriu'nun Kafasındaki Eski Choan	51
To-Em-Mei'nin "Kımıldamayan Bulut"u	53

Editörün Takdimi

Cathay ilk bakışta, Ezra Pound'un kadim Çin şiiirlerinden yaptığı bir derleme gibi görünmekle birlikte son derece deneysel bir kitaptır. 1913'te Londra'da bulunan 28 yaşındaki Pound, beş sene önce kalp krizinden ölen Ernest Fenollosa'nın not defterlerini dul eşinden alır. Uzun yıllar Tokyo Üniversitesi'nde görev yapan, Japon sanat tarihi uzmanı ve felsefeci Fenollosa'nın defterlerinde, M.Ö. 7. yüzyıldan M.S. 8. yüzyıla uzanan geniş bir tarih aralığından 150 Çin şiiiri vardır. Pound 1914 kışında bu defterler üzerinde çalışır, bir kısmını İngilizceye çevirir ve bir sene sonra *Cathay* adıyla yayınlar.

İşin ilginç, Pound Çince bilmediği gibi, Çin şiiirini keşfederken elindeki tek kaynak olan Fenollosa da bu şiiirleri, Mori ve Ariga adında iki Japon uzman yardımıyla Japonca çevirilerinden almıştır. *Cathay*, bu nedenle doğrudan doğruya bir şiiir çevirisi değil, kaynağından uzaklaşmış ve çok değişmiş bir nehrin bambaşka bir vadide bir kez daha doğması gibidir.

Cathay aslında Çin demek. Bir Moğol topluluğu olan Hitaylar 10. yüzyılda Pekin dahil olmak üzere Çin'in büyük bir kısmına hükmediyordu. Hitaylar batıda Kırgızlar ve Uygurlar gibi Türk topluluklarla çatıştıkça bu kelime Kıtay olarak Türkçeye girdi ve Çin'i ifade edecek şekilde yayıldı. Kelimenin Rusça ve Lehçeye geçmesi de Türkçe üzerinden oldu. Ortaçağ Latincesi'nde Cataba, Çin anlamına geliyordu.

Dolayısıyla bu kitabın adını Türkçeye Çin diye çevirmek etimolojik anlamda yanlış olmazdı. Fakat kelimelerin nereden geldiğinden çok, nereye gittiği önemlidir. Dahası, Pound'un *Cathay*'la yaptığı şey, Çin şiirini 20. yüzyıla taşımak değil, T. S. Eliot'ın dediği gibi "onu günümüz için icad etmektir". Bu kitabı değerli kılan çünkü Çin şiirinden aldığı muhayyileyi Pound'un İngiliz-Amerikan şiirinin teknik gelişiminde malzeme olarak işlemesidir. *Cathay* bu sayede Çinli şairlerden bir seçki değil, bir Ezra Pound kitabıdır.

Pound'un amacı, çok uzak bir yer ve zamandan insan deneyimlerini İngilizcede yeniden kurmak, bunu yaparken de Çin şiirinde fazlasıyla bulunduğu imajları sözün hizmetine koşmaktır. Gramer ve sentaks bakımından çok uzak bir dilde, ideogramlarla yazılan şiirleri kendi dilinde söyleyebilmenin yolu kelimelerin tam ve doğru karşılığını bulmak olamazdı çünkü ortada Türkçede de alıştığımız şekilde kelime ve söz dizimi yoktu. Pound bu nedenle kendi dilinin en fasih cümlelerini yoklamak, keşfetmek

ve icad etmek zorundaydı. Bizde Mehmet Akif'in günlük ve sıradan konuşmaları alıp *Safahatta* Türkçenin en fasih ve belîğ cümlelerine dönüştürmesi gibi Pound da Çin şiirleri üzerinden kendi diline nefes aldırılmıştır. Aynı yıllarda benzer arayışların verimi olan *Lustra* kitabındaki "Bir Metro İstasyonunda" gibi imajizmin ikonik şiirlerinin başarısının arkasında dahi, insan eylemiyle şiir cümlesi arasında kurduğu sahici ilişki vardır.

Cathay'ı Türkçede yayına hazırlamanın bir zorluğu tam da birçok dilsel, coğrafi ve tarihî sarmalın iç içe geçtiği bir eser olmasından kaynaklanıyor: Pound hemen her şiirde birçok özel isme yer veriyor, kadim Çin'deki birçok şahıs ve mekandan bahsediyor. Ancak hepsi, Fenollosa'nın defterlerindeki gibi Japonca imlasiyla yer alıyor kitapta. Mesela birçok şiirin sahibi olan Rihaku, Çince imlasiyla aslında Li Po (veya Li Bai); Kutsugen aslında Qu Yan; Omakitsu aslında Wang Wei; Kakuhaqu aslında Guo Pu. Bunların yanı sıra şehir, nehir ve bölge isimlerinin de Pound Japoncasını kullanmış görünüyor. Mesela "Irmak Boyu Tüccarının Karısı: Bir Mektup" şiirinde geçen Ku-to-yen, Çin'deki Qutang Boğazı'nın Japoncası. Yine mesela aynı şiir "Cho-fu-Sa'ya kadar" diye bitiyor. Oysa Li Po'nun özgün şiirinde o yer Chang Feng Sha diye geçiyor ve iki kelime arasındaki fark, yorumcular tarafından Pound'un ritimle gelen anlamı öncelmesiyle açıklanıyor.

Bu edisyonda özel isimlere mümkün olduğunca açıklayıcı dipnotlar hazırladım. Metnin akışını bozmaması adına dipnotları mısra sonlarına aldım. Kaynak aldığımız Richard Sieburth'un